UNIVERZITET U SARAJEVU – FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS (II ciklus studija)

<table>
<tr><td>Odsjek</td><td colspan="5">Odsjek za komparativnu književnost i informacijske nauke</td></tr>
<tr><td>Naziv kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Informacijsko društvo, politika i etika</td></tr>
<tr><td>Šifra/kod</td><td>FIL KOB 425</td><td>Status (obavezni ili izborni)</td><td>obavezni</td><td>ECTS</td><td>6</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Ciklus studija</td><td rowspan="2">Drugi ciklus</td><td rowspan="2">Semestar</td><td rowspan="2">I</td><td colspan="2">NPP 2025/2026</td></tr>
<tr><td>Studijska godina</td><td>I</td></tr>
<tr><td>Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Nema.</td></tr>
<tr><td>Jezik izvođenja nastave</td><td colspan="5">Bosanski, hrvatski, srpski</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Nastavnik/ca</td><td>Ime i prezime</td><td colspan="4">prof. dr. Mario Hibert</td></tr>
<tr><td>Kontakt podaci</td><td>Kabinet: 159
E-mail: mario.hibert@ff.unsa.ba
Telefon: 033 253272</td><td>Termin konsultacija</td><td colspan="2">Prema rasporedu konsultacija.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Saradnik/ca</td><td>Ime i prezime</td><td colspan="4">v. ass. Feđa Kulenović</td></tr>
<tr><td>Kontakt podaci</td><td>Kabinet: 159
E-mail: fedja.kulenovic@ff.unsa.ba
Telefon: 033 253272</td><td>Termin konsultacija</td><td colspan="2">Prema rasporedu konsultacija.</td></tr>
<tr><td>Sedmični broj kontakt sati</td><td colspan="5">predavanja 2; seminar 1; vježbe 1.</td></tr>
<tr><td>Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Objasniti teorije informacijskog društva. Analizirati i komentirati utjecaje digitalne tehnologije i medija na politiku umreženog doba. Razumjeti problematiku informacijske etike u vezi sa specifičnim fenomenima vezanim za razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologija i interneta, te analizirati, komentirati i prepoznati etičke dileme u kontekstu informacijskog društva. Interpretirati koncept informacijske pravde u digitalnom kontekstu. Vrednovati slobodu izražavanja i intelektualne slobode. Prepoznati aspekte informacijskog nereda u digitalnom okruženju. Artikulirati kritičko mišljenje u kontekstu digitalizacije cjelokupnog tehničko-tehnološkoga područja života.</td></tr>
<tr><td>Cilj kolegija/ nastavnog predmeta</td><td colspan="5">Cilj kolegija je objasniti odnose koji se odvijaju na infrastrukturalnoj osnovi digitalnih mreža (proizvodnja, korištenje, transformacija materijalnih i nematerijalnih dobara) koji dovode do erozije institucija libralne demokratije (slabljenja njihove legitimacije u kontekstu komunikacijskog kapitalizma platforme) te kritički odgovoriti na tehno-utopijsku estetiku i njezine ekonomske i političke perspektive (kreativne industrije, inovacije, prekarnost, etc.). Informacijsko-komunikacijske tehnologije nisu tek puki alati već sile novog</td></tr>
</table>

	"ekosistema", te ključno pitanje nije da li koristimo digitalnu tehnologiju već da li razumijevamo njezine učinke? Kolegij ima za cilj analizirati i komentirati genezu informacijskog društva, te aktualizirati etičke i političke prijepore u vezi sa distribuiranošću digitalne tehnologije u cjelokupnost procesa redizajniranja tehničko-tehnološkoga područja života.
SDG (cilj održivog razvoja)	Cilj 16. Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama. Cilj 17. Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj. Cilj 9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost Cilj 12. Osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje
Ishodi učenja	Znanje: Aktualiziranje značaja repolitizacije informacijskog diskursa u umreženom društvu. Vještine: Kontekstualizacija. Kolaborativnost i kreativnost. Kompetencije: Kritičke kompetencije promišljanja odnosa tehnologije i društva, politike i etike.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Teorije informacijskog društva. Temeljni koncepti i pojmovi.
2.	Tehnološki determinizam i informacionalizam. Politička ekonomija umreženog društva. Informacijska etika i politika.
3.	Demokratija, javno dobro i postmoderna informacijska ekonomija. Civilno društvo, postcivilna medijacija, građansko e-obrazovanje i nova javna sfera.
4.	Organizacijska paradigma. Utjecaja znanja i ICT (informacijsko komunikacijske tehnologije) na razvoj i stvaranje društva znanja.
5.	Umrežena tehnologija, tehnokracija i biblioteke. Ishodišta digitalizma kao totalitarizma. Kognitivni kapitalizam i globalizacija. Informacijski fordizam i socijalna teorija Mreže. Postindustrijski imperijalizam.
6.	Ideologija Silikonske doline.
7.	Biopolitika informacijskog društva i kritička kiberkultura.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata: individualni prijedlozi za grupni istraživački projekat.
9.	Digitalni rad i komunikacijski kapitalizam.
10.	Algoritamska kontrola i datafikacija.
11.	

	Etičke dileme u digitalnom okruženju. Privatnost, vlasništvo i moć.
12.	Digitalne slobode i prava.
13.	Politička ekologija i digitalna zajednička dobra. Umreženi aktivizam i distribuirana demokracija.
14.	Umjetna inteligencija i platforme.
15.	Prezentacija koncepta grupnog istraživačkog projekta.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja, diskusija, seminar. Kolaborativni grupni rad. Predavanja obuhvataju tematske cjeline na osnovu kojih se na vježbama prati i moderira rad studenata sa ciljem izrade prijedloga za grupni istraživački projekat u obliku seminarskog rada.
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Prisustvo na nastavi	20	Max 20%
2.	Individualni prijedlozi za grupni istraživački projekat na osnovu dopunske literature.	30	Max 20%
3.	Prezentacija grupnog istraživačkog projekta.	30	Max 20%

4.	Usmeni ispit	20	Max 20%
		Ukupno: 100 bodova	100%

Studenti su dužni predati individualni prijedlog za grupni istraživački projekat (sedma sedmica) i prezentirati grupni istraživački projekat (petnaesta sedmica). Na vježbama će se koristiti tehnike kolaborativnog rada i mentorisanje individualnih istraživačkih prijedloga i finalnog grupnog projekta. Na usmeni ispit (januarsko/februarski rok) izlaze studenti koji žele popraviti ukupnu ocjenu.

Obrazloženje:

1. Studenti su dužni redovno pratiti predavanja, seminar i vježbe. Nastavnik i saradnik će na osnovu evidencije dolazaka na nastavu bodovati prisustvo. (20 bodova: 100% prisustvo; iznad 70% prisustva; 15 bodova: 50%; 5 bodova; ispod 50% prisustva: bez bodova).
2. Individualni prijedlog za istraživački projekat: max. 40, min. 20 bodova.
3. Prezentacija grupnog istraživačkog projekta pretpostavlja evaluaciju učešća svakog studenta prema dodijeljenim zadacima: max. 40, min. 20 bodova.

Skala ocjenjivanja

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.

Literatura

Obavezna:

1. Barbrook, Richard. Immaginary Futures: from thinking machines to the global village. London: Pluto Press, 2007.http://www.imaginaryfutures.net/imaginaryfutures_v2.pdf
2. Castells, M. Informacijsko doba: ekonomija, društvo, kultura. Zagreb: Golden marketing, 2000.
3. Couldry, N. and U. A. Meijas. (2019). The Costs of connection: How data is colonizing human life and appropriating it for capitalism. Stanford, CA: Stanford University Press.
4. Crawford, K. (2022). Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence. New Haven, CT: Yale University Press.
5. Han, B.-C. (2017). In The Swarm: Digital prospects. Cambridge, MA: The MIT Press.
6. Hibert, M. (2020). Mediji i društvena pismenost. U: D. Arsenijević; M. Hibert i J. Husanović. Društvena pismenost: Kultura, ekologija, mediji. (Str. 91–123). Sarajevo: Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti; Front Slobode.
7. Lovink, G. (2022). Stuck on the Platform: Reclaiming the Internet. Amsterdam: Valiz.

8. McChesney, R. W. Digitalna isključenost: kako kapitailzam okreće internet protiv demokracije. Zagreb: Multimedijalni institut & Fakultet za medije i komunikacije, 2013. https://monoskop.org/MaMa
9. Pasquinelli, M. (2023). The Eye of the Master: A Social History of Artificial Intelligence. London: Verso Books.
10. Webster, Frank. Theories of the Information Society. London; New York : Routledge, 1995.

Dodatna (preporučen):

1. Beaude, B. The Ends of the Internet. Amsterdam: Institute of Network Cultures, 2016. https://networkcultures.org/wp-content/uploads/2016/07/The_ends_of_internet_totaal.pdf
2. Benkler, Yochai. The Wealth of Networks: How social production transforms markets and freedom. New Haven, Conn.:Yale University Press, 2006. http://www.benkler.org/Benkler_Wealth_Of_Networks.pdf
3. Berardi, F. B. Futurability: The Age of Impotence and the Horizon of Possibility. London: Verso, 2017.
4. Bridle, J. New Dark Age: Technology and the End of the Future. London, Verso, 2018.
5. Cheney-Lippold, John. We Are Data: Algorithms and the Making of Our Digital Selves. New York, NY. New York University Press, 2017.
6. Capurro, R. Information Ethics. U: Encyclopedia of Philosophy and the Social Sciences // Ur. Byron Kaldis Sage Publications, 2013. Dostupno na: http://www.capurro.de/kaldis.html
7. Crawford, K, and Joler, V "Anatomy of an AI System: The Amazon Echo As An Anatomical Map of Human Labor, Data and Planetary Resources," *AI Now Institute and Share Lab*, (September 7, 2018) https://anatomyof.ai
8. Foer, Franklin. World Without Mind: The Existential Threat of Big Tech. New York, NY: Penguin Press, 2017.
9. Froehlich, T. A brief history of information ethics. Dostupno na: http://bid.ub.edu/13froel2.htm
10. Finn, Ed. What Algorithms Want: Immagination in the Age of Computing. Cambridge, MA: MIT Press, 2017.
11. Greenfield, A. Radical Technologies: The Design of Everyday Life. London; New York: Verso, 2017.
12. Javna knjižnica. / ur. Mars, Marcell i Tomislav Medak. Zagreb: Multimedijalni institut, 2015. Dostupno na: http://monoskop.org/images/e/ef/Medak_Mars_WHW_eds_Public_Library_Javna_knjiznica.pdf (2015-07-14). ,
13. Liessmann, K. P. Teorija neobrazovanosti: zablude društva znanja. Zagreb: Jesenski i Turk, 2009.
14. Lovink, G. (2019). Sad by Design: On platform nihilism. London: Pluto Press.
15. Lovink, G. (2025). Platform Brutality. Amsterdam: Valiz.

	16. Koehler, W. Ethics and Values in Librarianship: A History. Lanham, MD: Rowman and Littlefield, 2015. 17. Ivanković, Ž. Besplatno: Uvod u političku eknomiju digitalnog doba. Zagreb: Jesenski i Turk, 2018. 18. Jordan, T. Information Politics: Liberation and Exploitation in the Digital Society. London: Pluto Press, 2015. 19. Lessig, Lawrence. Kod i drugi zakoni kiberprostora. Zagreb, Multimedijalni institut, 2004. https://monoskop.org/images/f/fc/Lessig_Lawrence_Kod_i_drugi_zakoni_kiberprostora.pdf 20. Lynch, Michael P. Internet of Us: Knowing More, Understanding Less in the Age of Big Data. New York: W.W. Noroton, 2016. 21. Pasquale, F. The Automated Public Sphere. University of Maryland Legal Studies Research Paper 31. Dostupno na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3067552 22. Peović-Vuković, K. Mediji i kultura: ideologija medija nakon decentralizacije. Zagreb: Jesenski i Turk, 2012. 23. Scholz, Trebor. Uberworked and Underpaid: How Workers are Disrupting the Digital Economy, 2017. 24. Schroeder, R. Social Theory After the Internet: Media, Technology and Globalization. London, UK: UCL Press, 2018. 25. Terranova, Tiziana. Network Culture. Politics for the Information Age. London: Pluto Press, 2004. 26. Vaidhyanathan, Siva. Antisocial Media. How Facebook Disconnects Us and Undermines Democracy. Oxford: Oxford University Press, 2018.
Napomene	